

Силабус освітнього компонента Програма навчальної дисципліни

ПСИХОЛОГІЯ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ У СФЕРІ ОСВІТИ/ПЕДАГОГІКИ

Шифр та назва спеціальності
011 Науки про освіту

Інститут
ННІ Соціально-гуманітарних технологій

Освітня програма
8.18010021 «Педагогіка вищої школи»

Кафедра
Педагогіки та психології управління соціальними системами імені акад. І.А. Зязюна (301)

Рівень освіти
Магістр

Тип дисципліни
Спеціальна (фахова)

Семестр
1

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

Демідова Юлія Євгенівна
Yuliia.Demidova@khp.edu.ua

Кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та психології управління соціальними системами імені акад. І.А. Зязюна НТУ «ХП»..

Досвід роботи – 20 років. Автор понад 120 наукових та навчально-методичних праць. Провідний лектор з дисциплін: «Психологія здоров'я та безпеки людини», «Психологія невизначеності та ризику в професійній діяльності», «Екологічна психологія», «Психологія прийняття рішень у сфері освіти/педагогіки».

Детальніше про викладача на сайті кафедри

<https://www.kpi.kharkov.ua/rus/department/pedagogika-ta-psihologiya-upravlinnya-sotsialnimi-sistemami/>

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна «Психологія прийняття рішень у сфері освіти/педагогіки» розвиває знання та практичні навички прийняття індивідуальних і групових рішень з використанням сучасних технологій прийняття рішень та надання кваліфікованої допомоги індивідуві та колективу у формуванні оптимального способу прийняття рішень в професійній діяльності; формує здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

Мета та цілі дисципліни

Метою дисципліни є: надати студентам знання про психологічну природу процесу прийняття рішень та розвинути практичні навички прийняття індивідуальних і колективних рішень з питань управління в сфері освіти/педагогіки, зокрема у ситуаціях невизначеності за наявності багатьох критеріїв та неповної або обмеженої інформації

Формат занять

Лекції, практичні заняття, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль – залік.

Компетентності

ЗК1.Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу

ЗК5.Здатність до адаптації та дії в новій ситуації

ЗК7.Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК8.Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

ЗК9.Здатність працювати в міжнародному контексті

СК6.Здатність управляти стратегічним розвитком команди в педагогічній, науково-педагогічній та науковій діяльності.

СК7.Критичне осмислення проблем у сфері освіти, педагогіки й на межі галузей знань.

СК8.Здатність інтегрувати знання у сфері освіти/педагогіки та розв'язувати складні задачі у мультидисциплінарних та міждисциплінарних контекстах.

Результати навчання

РН10. .Приймати ефективні, відповідальні рішення з питань управління в сфері освіти/педагогіки, зокрема у нових або незнайомих середовищах, за наявності багатьох критеріїв та неповної або обмеженої інформації..

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 90 год. (3 кредита ECTS): лекції – 16 год., практичні заняття – 16 год., самостійна робота – 58 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно знати: основи психологічної безпеки людини в професійній діяльності, психологію здоров'я людини,соціальна психологія, психологія управління, психологія лідерства організаційна психологія тощо.

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проводяться інтерактивно з використанням мультимедійних технологій. На лекційних заняттях використовуються: розповідь, пояснення, демонстрація, дискусія.

На практичних заняттях студенти виконують індивідуальні завдання по визначенню особливих професійних ситуацій, розглядають питання готовності до прийняття рішення в професійній діяльності, практично застосовують методи вивчення поведінки людини в ситуації невизначеності та ризику. Для цього вони використовують моделювання умов незнайомих середовищах, за наявності багатьох критеріїв та неповної інформації.

За джерелами знань використовуються такі методи навчання: словесні – розповідь, пояснення, інструктаж; наочні – демонстрація, ілюстрація; практичне заняття, вправи, контрольні роботи. За характером логіки пізнання використовуються такі методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

Навчальні матеріали доступні студентам в хмарному середовищі Google Disk.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Основні поняття психології прийняття рішень

Природа процесу прийняття рішень. Особа, що приймає рішення. Вплив типу особистості та типу мислення на процес прийняття рішення. Помилки у прийнятті рішень. Прийоми, що допомагають приймати рішення. Особливості прийняття рішень у професійній діяльності.

Тема 2. Психологічна модель прийняття рішень WRAP (Д.Хіз)

Пастки мислення на різних етапах прийняття рішень. «Вузькі рамки» - невиправдане обмеження варіантів, які розглядаються, що змушує упускати частину з них. «Підтвердження упередженості» - пошук лише тої інформації, яка підтверджує ваші уявлення. «Миттєві емоції» - провокують на неправильний вибір, думка змінюється під впливом емоцій, які незабаром пройдуть. «Самовпевненість» - занадто велика віра у власні прогнози, щодо того, як ситуація складеться в майбутньому. Техніка розширення поля вибору. Способи уникнення пастки «вузьких рамок». Техніка «зникнення варіантів».

Тема 3. Прийняття рішень в умовах невизначеності

Причини виникнення невизначеності. Класифікація видів невизначеності. Умови впевненості: знання альтернатив і зовнішніх чинників. Специфіка рішення: збір, точне використання, вимірювання і оцінки надійності інформації. Умови ризику: знання альтернатив і несподіваний результат. Специфіка рішення: збір інформації і аналіз можливих втрат у разі негативного результату. Ухвалення рішень в ситуації високого рівня невизначеності: дослідження, творче вирішення проблем. Прийоми усунення невизначеності.

Тема 4. Психологічні аспекти прийняття рішень

Індивідуально-психологічні чинники та особистісні фактори: психічні процеси, психічні стани й психічні властивості, що впливають на процес прийняття рішень. Специфічний вплив темпераменту, віку, досвіду, статі на процес прийняття особистих рішень.

Тема 5. Феномени прийняття індивідуальних рішень

Ефекти оцінки ймовірностей випадкових подій. Ефекти оцінки та вибору альтернатив. Оціночні ефекти після прийняття рішення (ефект надмірної впевненості, феномен когнітивного дисонансу)..

Тема 6. Феномени прийняття колективних рішень

Ефект поляризації. Феномен «зсув ризику». Феномен «group-think». Ефект «соціальної фасилітації». Ефект «соціальних лінощів». Ефекти «обсягу» і «складу» групи, що приймає рішення. Ефект «асиметрії якості рішень». Ефект конформізму

Тема 7. Співвідношення раціонального та інтуїтивного при прийнятті рішень

Дві системи мислення (автоматична швидка та раціональна повільна). Помилки інтуїтивного мислення. Вплив когнітивних ілюзій та ілюзій сприйняття на прийняття рішень. Вплив емоцій (настрою) на прийняття рішень.

Тема 8. Психологія прийняття управлінських рішень. Стили прийняття рішень

Класифікація управлінських рішень Основні чинники, що впливають на поведінку керівника при прийнятті рішень (В. Врум, Ф. Йеттен). Психологічні бар'єри та обмеження при прийнятті рішень (за Р. Мокшанцевим). Класифікація стилів прийняття рішень. Інертний, обережний, врівноважений, ризикований і імпульсивний стилі. Диктаторський, реалізаторський, організаторський, координаторський і маргінальний стилі прийняття рішень.

Теми практичних занять

Тема 1. Особливі ситуації професійної діяльності в освіті.

Психологічна характеристика особливих, напружених ситуацій. Різновиди особливих ситуацій в професійній діяльності: ускладнення умов діяльності, конфліктна ситуація, особисті ситуації. Різновиди напружених ситуацій: короткочасні та стрімкі; тривалі напружені; напружені з елементами невизначеності. Зовнішні та внутрішні чинники особливих ситуацій. Типові педагогічні ситуації: класифікація та шляхи розв'язання конфліктних ситуацій. Класифікація педагогічних ситуацій

Тема 2. Аналіз педагогічної ситуації

Алгоритм психолого-педагогічного аналізу вчинку. Алгоритм реакції вчителя на вчинок учня

Тема 3 . Прийняття рішень в умовах невизначеності

Технологія «Шість капелюшків мислення» (Е. Боно) як приклад реалізації концепції паралельного мислення при прийнятті рішення, технологія «Три скрині» (оцінка ризиків) «Колесо», техніка «Квадрат Декарта» - порівняння складових рішення.

Тема 4. Креативне мислення та прийняття рішень

Поняття креативного мислення. Інноваційне та адаптивне мислення. Вплив мислення та креативності на прийняття рішень. Ментальні карти

Тема 5. Особистість і стилі прийняття рішень

Поняття «стиль». Індивідуальний стиль діяльності. Індивідуальні стилі прийняття рішень.

Тема 6. Когнітивний стиль прийняття рішень

Методика «Включені фігури» Готтшальда

Тема 7. Проблема зволікання і самоконтролю (прокрастинація) при прийнятті рішень.

Види, основні причини та наслідки прокрастинації. Теорії прокрастинації. Техніки боротьби з прокрастинацією. Категоризація використання часу. Планування справ. Розподіл зусиль. Управління цілями

Тема 8. Методи діагностики особливостей прийняття рішень

Мельнбурнський опитувальник прийняття рішень (МОПР). Тест на типологію особистості Майерс-Бріггс (МВТІ). Методика «Особистісні фактори прийняття рішень». Шкала загальної самоефективності (Р. Шварцер, М. Єрусалима). Проективні техніки.

Теми лабораторних робіт

Лабораторні заняття в рамках дисципліни не передбачені

Самостійна робота

Самостійна робота студента зводиться до опрацювання лекційного матеріалу, підготовки до лабораторних занять, виконання індивідуального варіанту розрахункового завдання з використанням методичних рекомендацій.

Студентам також рекомендуються додаткові матеріали (відео, статті, підручники) для самостійного вивчення та аналізу, підготовки до лекційних, практичних та лабораторних занять.

Література та навчальні матеріали

Основна література

1. Помиткіна Л.В. Психологія прийняття особистістю стратегічних життєвих рішень: монографія. Київ : Кафедра, 2013.
2. Кушлик-Дивульська О.І., Кушлик Б.Р. Основи теорії прийняття рішень : навчальний посібник. Київ : НТУУ «КПІ», 2014. 94с.
- 3 Москаленко В. Соціальна психологія: підручник для студентів вищих начальних закладів;/ М-во освіти і науки України, АПН України, Ін-т психології ім. Г.С.Костюка. 2-ге вид., доп. і випр. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 687 с..
4. Агапова І.П. Психологія прийняття рішень : навч. посіб. Київ : Каравела, 2018.
5. Петруня Ю.Є., Говоруха В.Б., Літовченко Б.В. та ін. Прийняття управлінських рішень : навч. посіб./ за ред. Ю. Є. Петруні. 2-ге вид. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 216 с.
6. Риженко М.Ю. Психологія ризику : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019.
7. Шадських Ю.Г. Психологія і педагогіка : навч. посібник. Київ : Каравела, 2018.
8. Мільто Л.О. Теорія і технологія розв'язання педагогічних задач : навч. посіб. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. 156 с.
9. Зливков В.Л., Лукомська С.О., Федан О.В. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях. Київ : Педагогічна думка, 2016. 219 с.
10. Теорія прийняття рішень : підручник / М.П. Бутко, І.М. Бутко, В.П. Мащенко та ін.; за заг. ред. Бутка М. П. Київ : «Центр учбової літератури», 2018. 360 с.

Додаткова література

Назва дисципліни

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

10. Ронгінская Т.І. Синдром вигорання у соціальних професіях. *Психологічний журнал*. 2002. Т.23. № 3. С. 85.
12. Hastie R. K., Dawes R. M. *Rational Choice in an Uncertain World: The Psychology of Judgment and Decision Making*. Los Angeles, London, N.-Y., Singapur, Washington: SAGE, 2010.
14. Главацька О.Л. *Основи самовиховання особистості* : навч. посіб. Київ : Каравела, 2018.
15. Столяренко О.Б. *Психологія особистості* : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 280 с.

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді екзамену (20%) та поточного оцінювання (80%).

Екзамен: письмове завдання (2 запитання з теорії + розв'язання задачі) та усна доповідь.

Поточне оцінювання: 2 онлайн тести(40%), лабораторні роботи (30%) та розрахункове завдання (10%)

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХП»»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність.

Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХП» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувачка кафедри
Ніна ПІДБУЦЬКА

Дата погодження, підпис

Гарант ОП
Наталія СЕРЕДА